

природними особливостями. Серед областей України за показниками кількості об'єктів дитячого туризму (а саме таборів) лідером є Одещина. Сьогодні важливим є вдосконалення законодавчої бази щодо функціонування об'єктів дитячого туризму та максимальна реалізація туристичного потенціалу макрорегіонів України.

Список літератури:

1. Вачевський М. Рекреаційні можливості Трускавецько - Східницького регіону. / М. Вачевський // Український бальнеологічний журнал. – 2000. – №4. – С.101 – 106.
2. Гранильщик Ю. Семейный туризм. / Юрій Гранильщик. – М.: «Символика», 1983. – 145 с.
3. Дергачов В. Міжнародний туризм в сучасному світі / В. Дергачов // Бізнес інформація. – 1998. – №5. – С.12.
4. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризм. / Николай Кабушкин. – М.: «Новое знание», 2006. – 408 с.
5. Квартальнов В. Теория и практика туризма / Володимир Квартальнов. – М.: РМАТ, 2003. – 496 с.
6. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навчальний посібник. / Володимир Кифяк – Чернівці.: «Книги – XXI», 2008. – 344 с.
7. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / Володимир Кифяк – Чернівці.: «Книги – XXI», 2003. – 300 с.
8. Кількість дитячих таборів за областями, 2014 рік : Статистичний щорічник України / Держ. ком. статистики України, упр. статистики населення / І. М. Жук (відп. за вип.). – К. : Б.в., 2015. – 466 с.
9. Кусков А.С Рекреационная география / А. С. Кусков, В. Л. Голубева, Т. Н. Одинцова . – М.: МПСИ «Флинта», 2005. – 496 с.
10. Масляк П.О. Рекреаційна географія / Павло Масляк.–К.: «Знання», 2008. – 343 с.
11. Нікітенко С. І. Розвиток молодіжного та дитячого туризму в незалежній Україні [Електронний ресурс] / С. І. Нікітенко. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/history/2006/62-49-12.pdf>

О.С. Лушпай

МОРФОМЕТРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯРУЖНО- БАЛКОВОЇ СИСТЕМИ ГОРНОСТАЇВСЬКОГО РАЙОНУ

Вступ. Процеси яроутворення є дуже характерними для території України, особливо в межах її височинної частини, де відповідні процеси мають небезпечний характер та спричиняють знищення значних площ родючих земель. В межах Херсонської області відповідні процеси мають найбільше поширення вздовж долини річки Дніпро, при цьому особливо небезпечний характер вони мають в Горностаївському районі. В межах даного району поширені гірські породи, які легко руйнуються та

спричиняють проявлення розгалуженої яружно-балкової системи, саме тому тема статті є актуальною.

Визначення мети та завдань. Мета дослідження – проаналізувати генетичні особливості яружно-балкової системи Горностаївського району Херсонської області та визначити їх еволюційні особливості.

Для досягнення мети роботи необхідно вирішити наступні завдання:

- 1) Проаналізувати морфогенетичні та еволюційні особливості ерозійних форм рельєфу;
- 2) Ознайомитись із методикою дослідження яружно-балкових систем;
- 3) Визначити морфометричні особливості і загальний напрямок еволюції.

Географічне розташування регіону дослідження. Район розташований в центральній-північній частині Херсонської області на лівобережжі Каховського водосховища, на півночі межує з Великолепетихським районом, на сході і півдні – з Нижньосірогозським та Каховським, на заході по руслу Дніпра – з Бериславським (рис.1.).

Геолого-геоморфологічна будова регіону дослідження. Особливістю геоморфологічної будови Горностаївського району є те, що він повністю розташований в межах самого низького геоморфологічного рівня України – Причорноморського, переважні висоти якого 50-60 м над рівнем моря. Широкі міжріччя являються майже плоскими рівнинами без великих коливань відносних висот, розташований в континентальній області кліматичного поясу помірних широт і характеризується помірно-континентальним кліматом.

Рис. 1. Горностаївський район

В тектонічному відношенні територія Горностаївського району розташована на поверхні схилів Українського кристалічного щита, відповідні схили неоднорідні, в їх межах виділяють антиклінали Каховську,

Білозерську, Нікопольську та синеклізи Великолепетиську, Асканійську, які розташовані в районі.

В неотектонічному відношенні в межах території району проявляються сумарні амплітуди рухів 2 мм/рік. Кристалічну основу території формували породи неогенового віку на поверхні яких поширені еолово-делювіальні відклади, слід зауважити, що гірські породи представлені лесовими та вапняковими.

В морфоструктурному відношенні відповідна територія розташована в на поверхні пластово-акумулятивного утворення, яке набули сучасного вигляду впродовж неотектонічного етапу розвитку, в умовах диференційованих у просторі і часі, змінних за амплітудами швидкостей та напрямком тектонічних рухів земної кори, а також неоднозначних співвідношень денудації та акумуляції.

Геоморфологічна будова території району, формувалася під сумісним впливом ендегенних та екзогенних процесів. Так у формуванні докембрійського, так і герцинського блоків фундаментів значна роль належить розломно-блоковій тектоніці, проявленням якої стали витягнуті з півночі на південь в субмеридіональному напрямку чотири регіональні розломи, а також сітка локальних розломів між ними як в субмеридіональному, так і в субширотному напрямках. Сучасні вертикальні рухи земної кори дуже диференційовані.

В орографічному відношенні територія району розташована в межах Білозерсько-Токмацької давньотерасованої плоскої рівнини, яка є складовою частиною Причорноморської низовини. Її південним кордоном є слабо-виражений уступ по лінії Каховка - Іванівка до Асканійсько-Мелітопольської терасової рівнини.

Результати дослідження. Ми досліджували яружно-балкову систему Горностаївського району опираючись на карту Генерального штабу та методику дослідження флювіальних форм рельєфу І.П. Ковальчука [5].

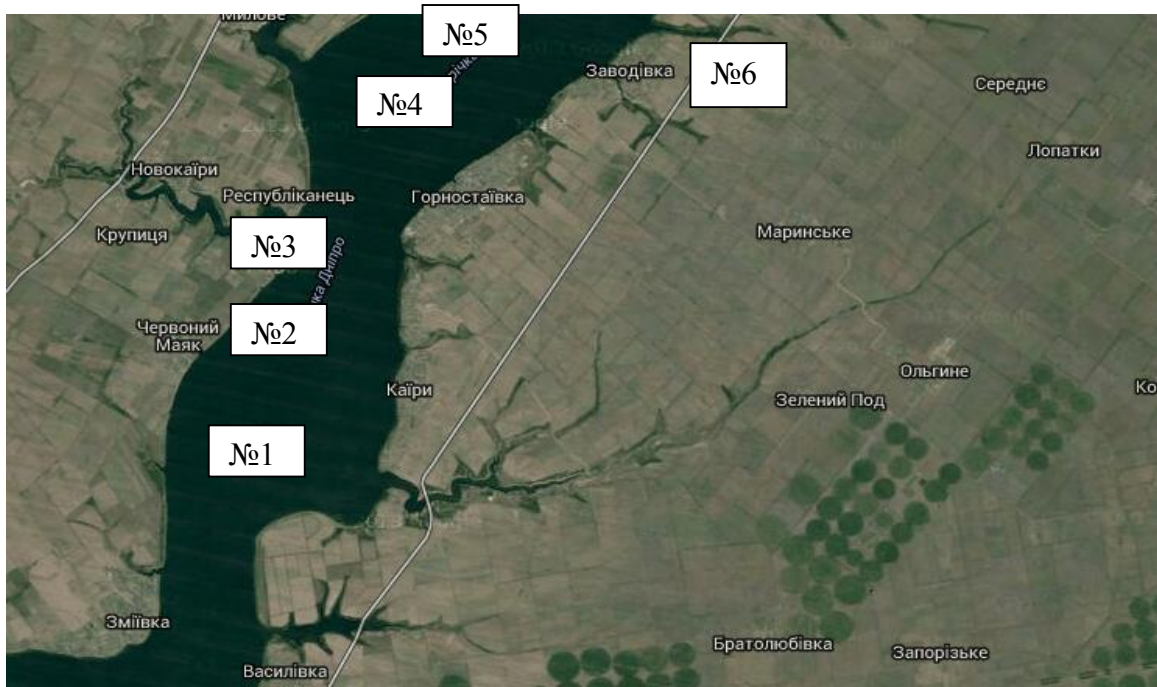
В межах території Горностаївського району максимальна висота становить 87,3 м, а найнижча 46,8 м, відповідні показники свідчать про особливості вертикального розчленування рельєфу які коливається в межах 20,2 – 33 м.

Горностаївський район має вихід до узбережжя Каховського водосховища, загальна довжина берегової смуги складає 23,07 км, але враховуючи розчленування берегової лінії довжина значно збільшується і становить 69,3км. Високе розчленування берегової смуги району зумовлено широким поширенням вздовж узбережжя ярів та балок.

В межах регіону нашого дослідження ми проаналізували морфометричні показники шести ярів та балок, які належать до форм флювіального рельєфу (рис.2.). Використовуючи ручний курвіметр ми визначили метричні характеристики яружно-балкової системи району (таблиця 1.), а за допомогою палетки ми визначили площі відповідних утворень (таблиця 2.).

**Метричні характеристики яружно-балкових систем
Горностаївського району**

№	довжина загальна	ширина в межах гирла	ширина в середній частині	ширина в кінці балки
Балка (Каїрка) №1	23, 6 км,	681 м	571 м	140м
Балка №2	4, 3 км	583 м	602 м	234 м
Балка №3	2,4 км	209 м	281 м	217 м
Балка №4	2,4 км	2,89 км	398 м	247 м
Балка №5 (Городнича)	4,08 км	298 км	456 м	214 м
Балка № 6	4,94 км	210 км	342 м	118 м

**Рис.2. Стаціонарні ділянки яружно-балкових систем
Горностаївського району**

Площа яружно-балкових систем Горностаївського району

Балка №1	16, 67 км ²
Балка №2	0,54 км ²
Балка №3	0,9 км ²
Балка №4	1,5 км ²
Балка №5	1,81 км ²
Балка №6	1,91 км ²

Площа окремої флювіальної форми рельєфу варіюється від 0,54 км² до 16,67 км². Загальна площа району становить 1018 км², площа яружно-

балкової системи Горностаївського району становить 23,3 км², що складає 2,28 % від загальної площі.

За результатами проведеного дослідження можна зробити відповідні

ВИСНОВКИ:

Яружно-балкова система Горностаївського району сформувалась під впливом водно-ерозійного фактору в межах долини Дніпра до будівництва Каховського водосховища. Значний розвиток яружно-балкової системи зумовлений поширенням вапнякових та глинистих порід, які мають низьку протиерозійну стійкість та сприяють значній розчленованості рельєфу.

На динамічність яружно-балкової системи впливає режим випадіння опадів та характер проективного покриття рослинністю. Рослинний покрив неоднорідний, на ділянках де він взагалі відсутній (ключові ділянки 3,4) простежується більше розростання ярів.

Морфометричний аналіз яружно-балкової системи Горностаївського району свідчить, що до її складу шість форм рельєфу розміром від 2,4 до 23,6 км, їх площі змінюються в межах від 0,54 км² до 16,67 км². Загальна площа яружно-балкової системи району становить 23,3 км², а це складає 2,28 % від загальної площі району.

Список літератури:

1. Бойко М.Ф. Растительный мир Херсонской области / М.Ф. Бойко. – Симферополь: Таврия, 1987. – 143 с.
2. Бондарчук В.Г. Геоморфология УССР / В.Г. Бондарчук. – Киев: Рад. Шк., 1949. – 241 с.
3. Докучаев В.В. Овраги и их значение // Труды Вольного экон. об-ва. 1877. – 241 с.
4. Зорина Е.Ф. Овражная эрозия: закономерности и потенциал развития / Е.Ф. Зорина. – М.: Наука, 2000. – 255 с.
5. Ковальчук І. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз / І. Ковальчук. – Львів: Ін-т українознавства, 1997. – 440 с.
6. Пилипенко І.О. Методика суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області) / І. О. Пилипенко, Д.С. Мальчикова. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2007. – 112с.
7. Природа Херсонської області. Фізико-географічний нарис. (Відп. ред. М.Ф. Бойко). — Київ: Фітосоціоцентр, 1998. — 120 с.